

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ

Με ουσιαστικά ή επίθετα	1. <u>κτητική</u> 2. <u>διαιρετική</u> 3. <u>δημιουργού</u> 4. <u>ιδιότητας</u> 5. <u>της αξίας</u> 6. <u>της ύλης</u> 7. <u>του περιεχομένου</u> 8. <u>της αιτίας</u> 9. <u>συγκριτική</u> 10. <u>υποκειμενική</u> 11. <u>αντικειμενική</u> κοντά σε ονόματα που δηλώνουν επιμέλεια, αμέλεια (έπιμελής, άμελής), μνήμη, λήθη (έπιλήσμων, μνήμων), επιτυχία, αποτυχία (έπιτυχής), εμπειρία, απειρία (έμπειρος, άπειρος), αρχή ή εξουσία, φειδώ, αφειδία (φειδωλός) και γενικά με ονόματα που έχουν σημασία παρόμοια με αυτή των ρημάτων που συντάσσονται με αντικείμενο σε γενική.	1. οίκια τοῦ πατρός 2. Τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἑννέα ἄρχοντες ἔπρασσον. 3. οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος 4. ὁδὸς πέντε ἡμερῶν 5. ἀγρὸς ἄξιος ταλάντου 6. κρηπὶς λίθων 7. πλοῖα σίτου 8. φόνου ὑπόδικος/ αἴτιος κακῶν 9. Ἀναρχίας μείζον οὐκ ἔστι κακόν. 10. ἀπόστασις τῶν συμμάχων (αποστατοῦν οἱ σύμμαχοι) 11. ἐπιμελῆς ἦν τῶν παιδῶν (φρόντιζε τα παιδιά)
Με επιρρήματα	1. <u>διαιρετική</u> (με επιρρήματα ποσοτικά: ἄπαξ, δῖς, ἄδην, τοπικά: ποῦ, ὅπου, ὅποι, χρονικά, πρωί, ὀψέ) 2. <u>αντικειμενική</u> (κοντά σε επιρρήματα που παράγονται από επίθετα που συντάσσονται με γενική αντικειμενική, έπιμελῶς, έγκρατῶς, άπειρως...) 3. <u>της αξίας</u> (με επιρρήματα όπως αξίως, άναξίως) 4. <u>της αναφοράς ή της αφετηρίας</u> (κυρίως κοντά σε τοπικά επιρρήματα που δηλώνουν χωρισμό ή απομάκρυνση: πόρρω, πρόσσω, πλησίον, έντός, έκτός, έσω, έξω ...)	1. τρεῖς τῆς ἡμέρας-Ποῦ τῆς γῆς κατοικεῖς; 2. Ἀπείρως ἔχω τοῦ πράγματος –Ἀμφοτέρων τούτων έγκρατῶς ἔξομεν. 3. ἀξίως τῆς πόλεως 4. Πόρρω ἤδη ἔστι τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἔγγυς.
Η γενική ως επίρρημα	1. <u>του χρόνου</u> (λέξεις που δηλώνουν χρόνο σε γενική, και λέξεις όπως συχνού, πολλού, ὀλίγου χρόνου, τοῦ λοιποῦ) 2. <u>της αιτίας</u> (κοντά σε αναφωνήσεις λύπης, δυσαρέσκειας, θαυμασμού) 3. <u>του ποσού</u>	1. Πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων οὐκ ἀποδεδήμηκεν. 2. Οἴμοι τῶν κακῶν. 3. Πόσου διδάσκει Εὐηνος;

Η γενική με συνδετικά ρήματα	1. γενική κατηγορηματική κτητική 2. γενική κατηγορηματική διαιρετική 3. γενική κατηγορηματική ιδιότητας 4. γενική κατηγορηματική της ύλης 5. γενική κατηγορηματική της αξίας Προσέξτε: ΚΥΔΙΑ=Κ(κτητική)Υ(ύλης)Δ(διαιρετική) Ι(ιδιότητας)Α(αξίας)	1. Ταῦτα τάγαθα τῶν κρατούντων ἐστίν. 2. Ἐγὼ εἰμὶ τῶν ἀδυνάτων. 3. Τὸ δις ἐξαμαρτεῖν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. 4. Ἡ γέφυρα ἐγένετο λίθων. 5. Τοῦτο πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΟΤΙΚΗΣ

Με ουσιαστικά ή επίθετα	1. αντικειμενική-κοντά σε επίθετα που δηλώνουν φιλία, έχθρα, ωφέλεια, βλάβη, ευπείθεια, υποταγή, το αρμόζον (φίλος, έχθρός, ωφέλιμος, βλαβερός, ευπειθής, υπήκοος, αρμόδιος, άπρεπής...), ισότητα, ομοιότητα, ταυτότητα, συμφωνία, ακολουθία, διαδοχή, προσέγγιση, ανάμειξη (ἴσος, ὅμοιος, ὁ αὐτός, ἀκόλουθος, διάδοχος...) και σύνθετα με τις προθέσεις ὁμοῦ, ἐν, σὺν (ὁμόγλωσσος, ἔμφυτος...) 2. του κατά τι ή της αναφοράς (δηλώνει αυτό ως προς το οποίο ισχύει η έννοια του επιθέτου) 3. του ενεργούντος προσώπου (ποιητικό αίτιο) κοντά στα ρηματικά επίθετα σε -τός και -τέος	1. Εἰ δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι...- ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχεν τὴν ἐσθῆτα- Ἀκόλουθός ἐστι ὁ νῦν λόγος τῷ τότε ρήθέντι- χώρα ὅμορος τῇ Λακεδαιμονίων-σύμμαχος ἦν Κυαζάρη. 2. Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, ἀνὴρ ἡλικία ἔτι τότε νέος (ως προς την ηλικία)-συγγενεῖς ἐστὲ φύσει οὐ νόμῳ. 3. Ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος.
Με επιρρήματα	αντικειμενική-κοντά σε επιρρήματα που παράγονται από επίθετα που συντάσσονται με δοτική αντικειμενική και στα επιρρήματα ἅμα, ὁμοῦ, ἐξῆς, ἐγγύς, πλησίον	παραπλησίως ὕμῖν-ἅμα ἤρι-ὁμοῦ τινι
Η δοτική ως επίρρημα	1. του μέσου-δηλώνει το μέσο με το οποίο γίνεται κάτι, συνήθως κοντά σε ρήματα όπως το κολάζω, ζημιῶ, τιμωροῦμαι, κρίνω, γινώσκω, τεκμαίρομαι, εἰκάζω. 2. του ὀργάνου (δηλώνει το ὄργανο με το οποίο γίνεται κάτι) 3. του τρόπου (δηλώνει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται κάτι). Συνήθως τα δοτικοφανή επιρρήματα όπως δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, βίᾳ, κοινῇ, πεζῇ, τῷ ὄντι, σιγῇ, σιωπῇ, σπουδῇ...	1. Ἡ ψυχὴ τρέφεται μαθήμασι-τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμίαις καὶ χρήμασι κολάζουσι. 2. Τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε-τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀρῶμεν. 3. Ταῦτα πάντες μᾶ γνώμη ἀπῆντων-προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις δημοσίᾳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

4. **της συνοδείας** (συνήθως στρατιωτικοί όροι που βρίσκονται κοντά σε ρήματα κινήσεως όπως *έρχομαι, πορεύομαι, ελάυνω*-συνηθισμένοι τέτοιοι όροι είναι οι *στρατιῶ, στρατεύματι, δυνάμει, πλήθει, πεζῶ, ναυτικῶ, ναυσί, ἵππεῦσι...*)
5. **της αιτίας** (κοντά σε ρήματα ή φράσεις ψυχικού πάθους)
6. **μέτρου ή διαφοράς ή του ποσού** (συνήθως κοντά σε συγκριτικό βαθμό αυξάνει ή μετριάζει την έννοια του παραθετικού)
7. **της αναφοράς** (με ρήματα ή επίθετα που δηλώνουν διαφορά, σύγκριση, υπεροχή)
8. **του τόπου**
9. **του χρόνου**

4. Οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον **ναυσί** τριάκοντα και ἑξακοσίοις **ὀπλίταις**.
5. Θαυμάζω **τῇ ἀποκλήσει**-αἰσχυνόμενοι **τοῖς πεπραγμένοις**
6. Ὅσῳ φρονιμοτέρους ἔχει τοὺς ἐφεστῶτας, **τοσοῦτῳ** κάλλιον ...
7. Ὑπερβαλεῖσθε (θα ξεπεράσετε) καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν **εὐκλεία-τούτῳ** διαφέρει νόμος.
8. **Μαραθῶνι-Πλαταιαῖς**
9. **Τῇ** πρώτη **ἡμέρα**, **τῇ ὑστεραία**, **χρόνῳ** ἐπήλθομεν.

ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Δηλώνει το πρόσωπο για το οποίο γίνεται κάτι. Η δοτική αυτή μπορεί να είναι:

δοτική προσωπική κτητική	Δηλώνει το πρόσωπο που έχει κάτι και συνήθως βρίσκεται κοντά στα υπαρκτικά ρήματα <i>εἰμί, ὑπάρχω, γίγνομαι</i> .	Μέχρι του Στρυμόνος ἦν πάροδος <i>τοῖς Λακεδαιμονίοις</i> . Χρήματα γίγνεταί <i>μοι</i> .
δοτική προσωπική χαριστική ή αντιχαριστική	Δηλώνει το πρόσωπο για χάρη, ωφέλεια του οποίου γίνεται κάτι (<i>χαριστική</i>) ή το πρόσωπο για βλάβη του οποίου γίνεται κάτι (<i>αντιχαριστική</i>).	Ἐπειδὴ <i>αὐτοῖς</i> οἱ βάρβαροι ἐκ χώρας ἀπῆλθον. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἐν Ἀμφιπόλει ἦττα <i>τοῖς Ἀθηναίοις</i> ἐγεγένητο.
δοτική προσωπική ηθική	Συνήθως είναι προσωπική αντωνυμία α' και β' και σπανιότερα γ' προσώπου. Δηλώνει το πρόσωπο για χαρά ή λύπη του οποίου γίνεται κάτι. Συνήθως συνοδεύεται από τις μετοχές των ρημάτων <i>βούλομαι, ἐθέλω, ἄχθομαι, ἡδομαι</i> και το επίθετο <i>ἄσμενος</i> .	εἰ μὴ ἀσμένους <i>ὅμῖν</i> ἀφῆγμαι... ἡδομένῳ <i>μοι</i> (προς ευχαρίστησή μου)
δοτική προσωπική της αναφοράς	Δηλώνει το πρόσωπο αναφορικά με το οποίο αληθεύει ή συμβαίνει κάτι. Συνήθως με μετοχές για ορισμό του τόπου ή του χρόνου κατά τον οποίο συμβαίνει κάτι.	Ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι <i>τοῖς Ἀθηναίοις</i> . Ἐπίδαμνος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ <i>ἐσπλέοντι</i> τὸν Ἴονιον κόλπον.
δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου	Δηλώνει το πρόσωπο κατά την κρίση του οποίου ισχύει κάτι. Συνήθως κοντά σε δοξαστικά ρήματα και ιδιαίτερα το <i>δοκεῖ</i> .	Οὐδὲ δίκαιόν <i>μοι</i> δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ.
δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου	κοντά στα ρηματικά επίθετα σε <i>-τος, -τέος</i>	Ἄχρηστοι <i>τοῖς πολλοῖς</i> οἱ ἐπιεικέστατοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ.
Προσοχή	κοντά σε απρόσωπα ρήματα και εκφράσεις υπάρχει συνήθως απλή δοτική προσωπική από την οποία παίρνουμε το υποκείμενο του απαρεμφάτου σε πτώση αιτιατική	Προσῆκει <i>ὅμῖν</i> ἀγαθοῖς εἶναι (Υ.Α. ὑμᾶς). Ἀνάγκη ἐστὶ <i>ἐμοῖ</i> ἀποκρίνασθαι (Υ.Α. ἐμέ).

Η ΓΕΝΙΚΗ ΩΣ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α. Στα παρακάτω παραδείγματα να βρεθούν οι ετερόπτωτοι προσδιορισμοί σε γενική, να δηλωθεί το είδος των γενικών αυτών και τι προσδιορίζει η καθεμιά.

Παραδείγματα	Γενικές	Είδος γενικής	Τι προσδιορίζει
Ἐνταῦθα ἦν ἱερὸν Διονύσου.	-----	-----	-----
Κατέλιπον τούτους φρουρούς τῶν τειχῶν.	-----	-----	-----
Οὗτοι ἔχαιρον ἐπὶ τῇ νίκη τῶν ἰππέων.	-----	-----	-----
Πολλῶν χρημάτων κρείσσω ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.	-----	-----	-----
Οἰκίαν λίθου ἐπρίατο (=αγόρασε).	-----	-----	-----
Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον.	-----	-----	-----
Πορείαν πολλῶν ἡμερῶν ἐβάδισαν.	-----	-----	-----
Λιποταξίου γραφὴν κατεσκεύασεν κατ' ἐμοῦ.	-----	-----	-----
Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἄρπασον ποταμὸν, εὗρος τεττάρων πλέθρων.	-----	-----	-----
Ἀγησίλαος ἀξίαν θεᾶς τὴν πόλιν ἐποίησεν.	-----	-----	-----
Σταγόνες ὕδατος πέτρας κοιλαίνουσι.	-----	-----	-----
Πόθεν γῆς ἦλθες;	-----	-----	-----
Τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου.	-----	-----	-----
Σωρὸς ξύλων καὶ λίθων.	-----	-----	-----
Ἀληθοῦς καὶ ἀσφαλοῦς φιλίας οἱ τύραννοι ἀεὶ ἄπειροί εἰσιν.	-----	-----	-----
Παρίου λίθου ἦν ἡ ἀγορά.	-----	-----	-----
Ὁ ἄρχων ἦν πεντήκοντα ἐτῶν.	-----	-----	-----
Ἄπασα ἡ Ρόδος Ἀθηναίων ἐστίν.	-----	-----	-----

Ἡ οἰκία ἦν μεγάλου ὕψους.	-----	-----	-----
Ἴστε πάντες τὸ Ἰάσονος ὄνομα.	-----	-----	-----

B. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα της απάντησης που δηλώνει το σωστό είδος της γενικής σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις.

1. Ὁ ἄπειρος γραμμάτων οὐ βλέπει βλέπων.

α. διαιρετική β. υποκειμενική γ. αντικειμενική δ. κτητική

2. Οὗτος ἐτίμα τὴν μητέρα ἦττον (=λιγότερο) ἐμοῦ.

α. ιδιότητας β. ὕλης γ. αντικειμενική δ. συγκριτική.

3. Αθάνατος ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ οὐδέποτε ἀπόλλυται.

α. αντικειμενική β. κτητική γ. περιεχομένου δ. διαιρετική

4. Οὐκ ἐξέβην ἐκ τοῦ πλοίου τῆς νυκτὸς ἐκείνης.

α. ὕλης β. υποκειμενική γ. χρόνου δ. διαιρετική.

5. Ἡ ἀγορὰ μεστὴ ἦν ἵππων.

α. κτητική β. αντικειμενική γ. περιεχομένου δ. ιδιότητας.

6. Ἐγὼ δὲ ἀγαθοῦ τρόπου εἰμί.

α. ιδιότητας β. κτητική γ. διαιρετική δ. υποκειμενική

7. Νόμοι Σόλωνος.

α. διαιρετική β. ιδιότητας γ. του δημιουργοῦ δ. κτητική.

Γ. Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με εκείνα που ταιριάζουν στη στήλη Β. (Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.)

A	B
1. Τὸ ἄγαλμα ἦν ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ.	α. γενική αντικειμενική
2. Πολιτεία τροφή ἀνθρώπων ἐστί.	β. γενική κτητική
3. Ἀπήγγειλαν τὴν ἐνθάδε ἄφιξιν τῶν βαρβάρων.	γ. γενική περιεχομένου
4. Πλοῖα σίτου.	δ. γενική αντικειμενική
5. Ἐνδεὴς εἰμι φίλων.	ε. γενική διαιρετική
6. Μήδεια γυνὴ βασιλέως ἦλθε.	στ. γενική του χρόνου
7. Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων ἄδειπνοι ἦσαν.	ζ. γενική υποκειμενική
	η. γενική της ὕλης

Γ. Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με εκείνα που ταιριάζουν στη στήλη Β. (Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.)

Α	
1. Τὸ ἄγαλμα ἦν ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ.	α.γενική αντικειμενική 5
2. Πολιτεία τροφή ἀνθρώπων ἐστί.	β. γενική κτητική 6
3. Ἀπήγγειλαν τὴν ἐνθάδε ἄφιξιν τῶν βαρβάρων.	γ. γενική περιεχομένου 4
4. Πλοῖα σίτου.	δ. γενική αντικειμενική 2
5. Ἐνδεὴς εἰμι φίλων.	ε. γενική διαιρετική 7
6. Μήδεια γυνὴ βασιλέως ἦλθε.	στ. γενική του χρόνου -
7. Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων ἄδειπνοι ἦσαν.	ζ. γενική υποκειμενική 3
	η. γενική της ύλης 1

Η ΔΟΤΙΚΗ ΩΣ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

1. Στα πιο κάτω παραδείγματα να βρείτε τις δοτικές, να χαρακτηρίσετε το είδος τους και να δηλώσετε τι προσδιορίζουν.

Παραδείγματα	Δοτική	Είδος	Τι προσδιορίζει
<i>Οί πονηροί ἔμοιγε δοκοῦσι ἀλλήλοις ἐχθροί.</i>			
<i>Ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν.</i>			
<i>Οἱ Ἀθηναῖοι δρόμῳ ἴεντο Μαραθῶνι ἐπὶ τοὺς βαρβάρους.</i>			
<i>Πολλοὶ αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατεκρημνίσθησαν.</i>			
<i>Τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀρῶμεν.</i>			
<i>Χώρα ὄμορος τῇ Λακεδαίμονι.</i>			
<i>Τοσοῦτῳ ἤδιον ζῶ, ὅσῳ πλείω κέκτημαι.</i>			
<i>Τὸ ὕδωρ ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ.</i>			
<i>Ἀνάρμοστόν ἐστι τὸ αἰσχρὸν παντὶ τῷ θεῷ.</i>			

2. Με βάση τις πιο κάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τη δοτική και να επιλέξετε ποια από τις απαντήσεις είναι η ορθή.

α. Συντρίβει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ λίθῳ.

A) δοτική του τρόπου B) δοτική του οργάνου

β. Πάντες ὀργίζοντο τῇ κλοπῇ.

A) δοτική αιτίας B) δοτική του τρόπου

γ. Ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τὸν νόμον διατάττειν.

A) δοτική αντικειμενική B) δοτική της αιτίας

δ. Ἐγίνετο λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή.

A) δοτική της αναφοράς B) δοτική του τρόπου

ε. Ὅμοίαν ταῖς δούλαις ἔχε τὴν ἐσθῆτα.

A) δοτική αντικειμενική B) δοτική της αναφοράς

